

вчення навчальної дисципліни – сучасні принципи доказової медицини, теоретичні й методичні основи біостатистики, закономірності здоров'я населення, система охорони здоров'я, її організація й економіка. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни складає 9 кредитів (270 годин). Навчання студенти починають із 3 курсу (Модуль 1. Біостатистика – 3 кредити), продовжують на 4 (Модуль 2. Громадське здоров'я – 3 кредити), а потім – на 6 курсі (Модуль 3. Організація охорони здоров'я – 1,5 кредити і Модуль 4. Економіка охорони здоров'я – 1,5 кредити).

Дисципліна сприяє формуванню загальних і спеціальних компетентностей майбутніх фахівців. До основних загальних компетентностей належать навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність до абстрактного мислення, аналізу й синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим; здатність діяти соціально відповідально і громадсько свідомо; здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії. У той же час формуються і спеціальні компетентності: здатність до оцінювання основних показників здоров'я населення, впливу соціально-економічних і біологічних детермінант на здоров'я, їхніх тенденцій у розрізі різних груп населення, визначення ризику; здатність виявляти прояви нерівності щодо здоров'я, спричинені соціальними детермінантами, і розробляти відповідні заходи для їх скорочення; здатність застосовувати основні поняття та концепції доказової медицини і біостатистики в плануванні, проведенні й інтерпретації результатів досліджень; здатність до виконання адвокації, комунікації й соціальної мобілізації у сфері громадського здоров'я з використанням різних каналів і технік комунікації та ін.

Наприкінці 2018 року Міністерством освіти і науки було затверджено Стандарт вищої освіти за спеціальністю 229 «Громадське здоров'я», що є вагомим внеском у розбудову системи громадського здоров'я.

До програми підготовки спеціалістів за фахом громадського здоров'я на основі затверджених європейськими інституціями ключових компетенцій у сфері громадського здоров'я доцільно включати питання біостатистики, епідеміології, пієни навколишнього середовища, політики й управління охороною здоров'я; правові й економічні аспекти, методики вивчення соціальних детермінант і несправедливості щодо здоров'я, налагодження міжвідомчої й колективної роботи, а також виконання наукових досліджень. Навчальні програми і плани треба формувати з урахуванням міжнародного досвіду, вимог і відповідно до особливостей національного контексту [2].

Отже, перед сучасною системою громадського здоров'я стоїть головне завдання: не тільки відродити системи профілактичної медицини, а й сформувати в суспільства свідоме ставлення до проблем здоров'я населення. Перед закладами вищої медичної освіти стоять завдання реалізації програм підготовки кадрів охорони здоров'я і системи громадського здоров'я.

Список використаної літератури

1. Грузева Т.С. Громадське здоров'я (Public health) як нова спеціальність: сучасні підходи до викладання (на прикладі Дебреценського університету, Угорщина) / Т.С. Грузева, Н.В. Гречишкіна, Л.О. Литвинова // Україна. Здоров'я нації. – 2017. – № 1 (42). – С. 166-171.
2. Концептуальні підходи до обґрунтування системи підготовки кадрів для служби громадського здоров'я в Україні / Т. С. Грузева, І. М. Пельо, В. А. Сміянов, Л. І. Галієнко // Wiadomości Lekarskie. – 2016. – Т. LXIX, № 6. – С. 719-725.
3. Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я: Розпорядження КМУ від 30 листопада 2016 р. №1002-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249618799>. (Дата останнього звернення – 30.10.2019).
4. Public health services / Web-site of World Health Organization [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/Health-systems/public-health-services>. (Дата останнього звернення – 30.10.2019).
5. Fal A.M. Public health in Poland – does it fit? / Andrzej M. Fal // Матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю до Всесвітнього дня здоров'я 2018 р. (Київ, 05-06 квітня 2018 р.). – К., 2018. – С. 10-11.
6. Slabkiy G.O. On the issue of training of public health specialists/ G.O. Slabkiy, V.V. Shafranskiy, S.V. Dudnyk // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 2016. – No 4 (70). – С. 46-52.

ІННОВАЦІЙНЕ ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ СУЧАСНОГО МЕДИЧНОГО ЗВО ЯК ОСНОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Бичко М. В.

Українська медична стоматологічна академія

З'ясовано суть поняття «інноваційне освітнє середовище», роль і місце інноваційного середовища медичного ЗВО в підготовці майбутніх лікарів до професійної діяльності. Визначено його компоненти, виокремлено ознаки впливу інноваційного середовища на формування і розвиток студентів, розглянуто принципи інноваційних змін.

Ключові слова: інновації, інноваційність, інноваційне освітнє середовище, медичний заклад вищої освіти, майбутні лікарі, розвиток особистості майбутнього лікаря.

The article explains the essence of the concept of «innovative educational environment», the role and place of innovative environment of the medical institution of higher education in the preparation of future doctors for professional activity. Its components are identified, the signs of the influence of the innovative environment on the formation and development of students are highlighted, the principles of innovative changes are considered.

Keywords: innovations, innovativeness, innovative educational environment, medical institution of higher education, future doctors, development of personality of the future doctor.

Інноваційність освітніх процесів, упровадження інноваційних компонентів у традиційну навчальну діяльність стали на сьогодні основою конкурентоспроможності вищої освіти України в цілому і окремих її галузей. Відповідно до «Національної стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» розвиток наукової й інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі мають стати одним із ключових напрямів освіт-

ньої політики в нашій державі [8].

У порівнянні з традиційною системою навчання намірами інноваційної діяльності є якісна зміна особистості здобувача освіти. Це передбачає використання принципово нових або вдосконалених навчальних і виховних програм. Пріоритетні завдання інноваційної діяльності – розвиток природних здібностей, творчого нестандартного мислення, здатності самостійно орієнтуватися в інформаційному просторі та вміння правильно мотивувати свої дії. Упровадження інновацій у педагогічний процес закладу вищої освіти покликане забезпечити підвищення якості навчання і знизити витрати на досягнення звичних результатів освіти.

Проналізувавши сучасний стан національної системи освіти, ми дійшли висновку, що останніми роками відбувається суттєва трансформація в галузі вищої освіти. Однак усі ці процеси не встигають повністю задовольнити сучасні потреби особистості й суспільства. Задекларовані в попередні десятиріччя стратегії й завдання щодо забезпечення якісного, стабільного і сучасного розвитку повністю не реалізовані. Труднощі перехідного періоду в освіті, процеси певної соціально-економічної нестабільності спричиняють певні перешкоди, які можуть ускладнити реалізацію освітніх інновацій у навчальному процесі [9].

Насамперед радикального перегляду потребує сама філософія викладання, що передбачає перехід від читання лекцій до заохочення і контролю самостійних занять і досліджень студентів. Тобто, згідно з сучасними поглядами на освіту, не людину вчать, а людина вчиться [11, с.30].

Результати досліджень, проведених у різних ЗВО країни, указують на провідні напрями, за якими рекомендується впроваджувати інновації в освітній процес із метою підвищення якості професійної підготовки студентів, зокрема:

- організація обмінних програм студентами між ЗВО;
- залучення в навчальний процес працюючих фахівців із галузей, пов'язаних із конкретною дисципліною;
- підвищення кваліфікації викладачів;
- зв'язок ЗВО з працедавцями;
- сучасне оснащення навчального процесу;
- розвиток сфер бізнесу в сфері основних і додаткових освітніх програм;
- розширення ринків збуту освітніх програм за допомогою залучення додаткових споживачів;
- поглиблення міжнародної співпраці з іншими ЗВО і бізнес-співтовариствами [13].

Аналіз науково-педагогічної літератури дозволяє стверджувати, що перспективи інноваційної діяльності залежать не лише від інноваційного потенціалу нововведення, а й від інноваційного потенціалу педагогічного колективу й освітнього середовища, в якому впроваджуються інновації.

Розглядаючи суть поняття «інноваційне освітнє середовище», ми спираємося на думку В. Ясвіна, що особистість є одночасно і продуктом, і творцем інноваційного середовища, яке є «системою впливів і умов формування особистості за даним взірцем, а також можливостей для її розвитку, що є в соціальному і просторово-предметному оточенні» [14, с. 14].

У функціональному аспекті поняття «інноваційне освітнє середовище» Н. Разіна розглядає як систему взаємозалежних умов, які забезпечують можливість здобуття людиною освіти, формування особистості фахівця з інноваційно-творчим мисленням і набуття професійної компетентності [10].

А. Каташов позиціонує інноваційне освітнє середовище як сукупність духовно-матеріальних умов функціонування закладу освіти, що забезпечують саморозвиток вільної й активної особистості, реалізацію творчого потенціалу здобувача освіти. Інноваційне освітнє середовище виступає функціональним і просторовим об'єднанням суб'єктів освіти, між якими встановлюються тісні різнопланові групові взаємозв'язки, і може розглядатися як модель соціокультурного простору, в якому відбувається становлення особистості [5, с. 8].

Є. Бачинська, досліджуючи механізми формування інноваційного освітнього простору регіону, висловлює думку про те, що інноваційне середовище доцільно розглядати у двох площинах: як середовище, територію, у межах якої діють єдині узгоджені правила інноваційної діяльності, і як цілісну систему, результатом функціонування якої є новітні ідеї й оригінальні технології [1, с. 81]. Твердження вченої можна застосувати і до інноваційного освітнього середовища закладу вищої освіти.

Л. Ващенко уточнює, що інноваційне середовище окремого навчального закладу, наповнене інноваційними змістом і формами організації, забезпечує умови для формування нової якості професійної науково-педагогічної й управлінської діяльності, тим самим створює потужний потенційний ресурс для розвитку і професійної діяльності [3, с. 39]. Дослідниця наголошує, що головне завдання такого середовища полягає в генеруванні інноваційних потоків і нарощуванні інноваційного потенціалу кожного навчального закладу й системи загалом, збереження і локальних, і адміністративних новацій [3, с. 38].

Варто зазначити, що, незважаючи на ґрунтовні дослідження, присвячені закладу вищої освіти інноваційного типу, на сьогодні не виявляємо в них чітко визначених структурних компонентів інноваційного освітнього середовища. Але важливим є те, що науковці, вивчаючи компоненти інноваційного освітнього середовища, визначають особистість як домінуючий його елемент, як складну й відкриту систему, що постійно саморозвивається і само вдосконалюється.

Інноваційне освітнє середовище закладу вищої освіти – це інтегративна структурована цілісність із трьома рівнями організації: динамічний організм, що інтегрує взаємодії просторових відносин архітектурного, матеріально-технічного, соціокультурного (гуманітарного), інформаційно-технологічного, науково-педагогічного середовищ; сукупність концепційно побудованих компонентів: освітнє середовище кафедри, факультету, курсу, навчальної групи, бази практики (стажування); духовна спільнота, що виникає в міжсуб'єктній взаємодії й сприяє професійно-особистісному становленню майбутнього фахівця [4].

Ю. Красильник виділяє такі ознаки ефективного впливу інноваційного освітнього середовища закладу вищої освіти на формування і розвитку слухача (студента): прийняття ЗВО з його функціональними й естетичними характеристиками, наданими можливостями професійного і міжособистісного спілкування як суб'єктивному переживання почуттів прихильності, комфортності, належності до духовно-професійного співтовариства; відкриття для себе можливостей самореалізації в навчальній, інформаційній, професійній сферах ЗВО, сфері міжособистісного

спілкування; визначення для себе стійкої сфери взаємодії – кафедри, лабораторії, секції, клуби, команди, що забезпечує відкрите, творче, формальне і неформальне спілкування; ставлення до середовища освітньої установи як до джерела додаткового професійного й особистого досвіду [4].

Фундаментальним положенням інноваційності в освіті є установка на індивідуальність у стосунках того, хто навчає, і того, хто навчається, на ціннісне сприйняття особистості й світу. Інноваційна діяльність у освітній сфері складна і відповідальна, бо пов'язана з високою значущістю людського чинника: адже в педагогіці, як відомо, головна суперечність виникає у сфері розвитку особистості. Інновації в освіті починаються з поваги до індивідуальності студента і трансформації традиційної моделі стосунків «учитель-учень», «викладач-студент» у модель «людина-людина», що накладає свого роду табу на уявлення про студента як посудину, що має бути наповненою, як «сукупність психічних процесів», які належить розвивати [13]. Усе це потребує формування певних принципів, на яких має базуватися впровадження інновацій.

А. Бойко [2] на підставі аналізу праць науковців до основних принципів інноваційних змін у освіті зараховує такі принципи: плюралізму, варіативності, альтернативності й безперервності освіти [6, с.173]; особистісно-орієнтованого навчання; тісної взаємодії того, хто навчає, і того, хто вчиться (педагогіка співпраці); єдності навчання і виховання; пошуку нестандартних методів і форм навчання (зростання свободи творчості викладача) [12, с.184], а також розробку і впровадження в навчальний процес дистанційно-активних форм навчання і застосування в широкому масштабі інноваційних педагогічних технологій, що базуються на фундаментальних епістемологічних і герменевтичних аспектах педагогіки і дидактики, пов'язаних із мистецтвом розуміння і високою комунікативною культурою [7, с. 352].

Саме інноваційність у медичній освіті спрямована на її перетворення в провідний фактор прогресу. Крім того, інноваційна діяльність є віддзеркаленням основних змін у тенденціях і закономірностях сучасної освіти в Україні [9].

Задля реалізації зазначених питань вищі медичні навчальні заклади мають займатися не лише фундаментальними і прикладними дослідженнями, а й розробкою змісту прогресивних освітніх програм на основі компетентнісного підходу, що випереджають за знаннями і навичками наявні потреби, пошуком нових освітніх технологій, по-новому управляти навчальним процесом і своєю діяльністю.

Список використаної літератури

1. Бачинська Є. М. Механізм формування інноваційного освітнього простору в регіоні / Є. М. Бачинська // Педагогіка і психологія. – №1 (54). – 2007. – С.79 – 88.
2. Бойко А. І. Інноваційний характер сучасної освіти / А. І. Бойко // Філософські обрії. – 2008. – № 19. – С. 223-234.
3. Ващенко Л. М. Інноваційне середовище післядипломної педагогічної освіти / Л. М. Ващенко // Післядипломна освіта. – 2012. – № 1. – С. 37–40.
4. Військова психологія та педагогіка: інноваційний підхід: у 2 ч. Ч.2: підручник / [Ю. С. Красильник, Г. О. Верхоланцев, Л. І. Карпова-Чемрис та ін.]. – К.: НУОУ ім. Івана Черняховського, 2013. – 336 с.
5. Каташов А. І. Педагогічні основи розвитку інноваційного освітнього середовища сучасного ліцею: автореф. дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.01 / А. І. Каташов. – Луганськ, 2001. – 20 с.
6. Медведєв В. К. Реалізація концепції неперервної освіти як системна комплексна проблема // Проблеми і перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти: збірник наукових праць. – Вип. 7-8 (11-12) / За ред. Л. Л. Товажнянського, О. Г. Романовського. – Вип. 9-10 (13-14). – Харків: НТУ «ХПГ», 2005. – С. 173-180.
7. Національна доктрина розвитку освіти. Затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 року N 347/2002 [Електронний ресурс] // Офіційний вісник України. – 2002. – № 16. – С. 11. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/151.html>.
8. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року [Електронний ресурс] / Указ Президента України від 25 червня 2013 року № 344/2013. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>.
9. Подковко Х. В. Інноваційні освітні технології у вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладах: перешкоди та перспективи впровадження / Х. В. Подковко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. – 2016. – Вип. 140. – С. 61-64. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2016_140_16.
10. Разіна Н. О. Акмеологічний підхід до розвитку професіоналізму сучасного педагога в інноваційному освітньому середовищі середньої школи / О. Н. Разіна / Вісник наукової школи педагогів «АКМЕ». – 2009. – Вип. 3.
11. Степко М. Ф. Вища технічна освіта і наука України як фактори суспільного розвитку та інтеграції України у світове співтовариство // Матеріали Всеукраїнської наради ректорів вищих технічних навчальних закладів «Вища технічна освіта України і Болонський процес». – Харків: НТУ «ХПГ», 2004. – С.19-35.
12. Сухіна В. Ф. Можливості приватної освіти в інноваційному навчанні // «Університетська освіта України XXI століття: проблеми, перспективи, тенденції розвитку»: міжнародна науково-практична конференція. – Харків, 2000. – С.184-185.
13. Шестопалюк О. В. Інноваційні моделі навчання в діяльності вищих навчальних закладів / О. В. Шестопалюк // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2013. – № 3. – С. 118-124. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tipuss_2013_3_18.
14. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В. А. Ясвин. – М.: Смысл, 2001. – 365 с.